

Carolus Porée
‘Mauricius Imperator’

Tragoedia
(1745)

Jan-Wilhelm Beck
Institut für Klassische Philologie
Lehrstuhl Lateinische Philologie
Universität Regensburg
Universitätsstraße 31
93040 Regensburg
Dezember 2006

Argumentum

Mauricius Orientis Imperator multa captivorum millia, quos vili pretio potuerat redimere, in vinculis crudeliter obtruncari permisit. paulo post culpam confessus ac detestatus, a Deo petiit, ut potius in hacce praesenti vita quam in futura turpissimae avaritiae poenas lueret. Mauricium audiit Deus, et, postquam auditas esse ipsius preces eum in somnis admonuit, Phocas dux rebellis exercitus Constantinopolim ingressus est, imperium vi occupavit, Mauricii filios coram patre trucidari iussit ipsumque Mauricium neci addixit. tot poenas invicta, ut par erat, animi fortitudine tulit Christianus Imperator. vindicem agnoscens Deum, has voces media inter supplicia saepe iteravit: ‘iustus es, Domine, et rectum iudicium tuum.’

Personae

Mauricius	Imperator
Theodorus	
Iustinus	Mauricii filii
Germanus	Theodori socer
Philippicus seu Philippus	Mauricii affinis sororius
Priscus	Iustini moderator
Heraclius	Prisci filius, deinde Phocae oppressor et successor
Zonaras	praetorianae cohortis praefectus
Aribas	palatio praefectus
Phocas	Tyrannus, sceptrorum praedo
Alcimus	Phocae adiutor
Achillas	dux cohortis
<Milites>	

Scena Constantinopoli, in Palatio Mauricii

Actus primus

Scena prima

Mauricius, Zonaras, Aribas, Milites

Maur. Accerse Priscum, Zonara; avulsum domo
Multoque cinctum milite huc propere mihi,
Aribe, Philippum siste.

Scena secunda

Mauricius *solus*

Maur. si poenae advenit
Tempus statutum, nostra in alterius manum
Transferre sceptrum si parat vindex Deus, 5
Poenam morari et sceptrum nequicquam velim
Ultra tueri, nec volo. hoc feriat caput
Ictuque eodem spiritum et solium auferat,
Qui dextra eadem spiritum et solium dedit:
Nihil repugno. sed neque adversis iubet 10
Offerre gladiis pectora. insidiis locum
Obstruere par est, dum licet; si non licet,
Sat erit paratum et vindice inflictum manu
Animo obsequenti vulnus excipere et pati.

Scena tertia

Mauricius, Priscus

Maur. Nuper triumphos, nuper imperium plagas 15
Late per omnes auspice extensum Deo
Tu me docebas, Prisce; nunc coeli minas

Et nostra disce fata. rapiendum brevi
Diadema capiti disce.

- Prisc. Mauricius pavet,
Ille, ille Romae terror et Dominus novae; 20
Qui iura utrique, factus utriusque arbiter,
Dispensat orbi, marte qui solitus feras
Domare gentes, civicos motus timet.
Quam sit retundi facilis et facilis premi
Excita plebes, docuit hesternus dies: 25
Quatiebat arma; inermis armatam petis,
Sola verendus fronte. Germanum male
Tutum favore publico ex oculis rapi
Condique tenebris imperas; subito excidit
Metuque fractus siluit armorum furor. 30
- Maur. Facile resurgunt odia, quae pressit metus,
Magis hoc timenda, pressa quo fuerint magis;
Quamvis timenda, spernerem intrepidus tamen,
Accensa nostro scelere ni faceret metum
Caelestis ira.
- Prisc. scelere quo superum potes 35
Accendere iras? ipse te iustum, pium
Fatetur hostis.
- Maur. abstine pulchris reum
Onerare titulis; impium, immitem voca,
Qui tot suorum millia hostili manu
In servitute rapta, dum vili negat 40
Redimere pretio, durus immiti iubet
Perire ferro.
- Prisc. parce defletam diu
Meminisse culpam. quidquid erratum est, satis
Fletu expiasti.
- Maur. non bene effusus cruor
Fusis piatur fletibus, nec sic Deus 45
Noxas remittit Caesarum. hoc gravior manet
Nos poena, quo altiore nos posuit gradu;
Orbique reges grande documentum sumus,
Quantis nocentes urgeat poenis Deus.
- Prisc. Tot parta bello decora, tam laeta domus 50
Subnixa stirpe numen iratum haud probant.
Non est volentis plectere, antiquis novos
Semper triumphos addere.
- Maur. hoc terret magis,
Quo laetiore nostra sors cursu fluit.
Non est volentis parcere, immerito dare 55
Rerum secundos exitus. quisquis nocens
Fuit beatus, numine irato fuit.

	Sed mox reposcet, quidquid indulgens nimis Divina tribuit dextra.	
Prisc.	quid mentem iuvat Per vana trahere auguria?	
Maur.	nil temere auguror.	60
	Vidi egomet atra nocte, cum madidos levis Imbueret oculos somnus, affundi toro Tristes catervas compede attritas gravi Artusque laceros, unde stillaret cruor, Nudare manibus, vindicem et tacite Deum Vocare; vidi fronte direptum mea Diadema sacrum, cingere alterius caput. Quin et satellites barbarus iugulum impio Reclusit ense: sanguis implevit sinum, Triplicique fixus vulnere haud perii semel, Ter cadere visus, morte tergemina mori.	65 70
Prisc.	Simulacra noctis caeca, quae menti inserit Vapor malignus aut die acceptus timor, Quam saepe falsos pectori obiiciant metus Raroque moneant vera, nescire est nefas. Sed quia saluti Caesarum haud unquam fuit, Quicumque terror ingruat, cautum satis, Nox inquieta quidquid obiecit mali, Propere cavendum est. vincla Germanum tenent. Ne quis refringat, provide.	75

Scena quarta

Mauricius, Priscus, Theodorus

The.	en, iterum ad pedes,	80
	Dilecte genitor, accedo supplex tuos: Nunc redde socerum, redde Germanum, precor.	
Prisc.	Omitte, princeps, velle periurum caput Eximere vinclis neu patri et patriae impium Praepone socerum.	
The.	desine immeritum caput Violare dictis. quo patrem et patriam loco Habere deceat, novimus; soceri fides Sed ipsa nota est.	85
Prisc.	nempe cui solium obtulit Delata furtim littera.	

The.	incerta manu	
	Delata nempe et forsán inimica manu.	90
	Sed quid tueri voce Germanum volo,	
	Quem sua tuentur facta, qui scepra haud semel	
	Oblata repulit. quid siles? ... aut quid gemis?	
	Pater? ... an moveris? ...	
Maur.	impetras.	
Prisc.	quid agas, vide.	
Maur.	Obsequere nato, miles.	
The.	obstrictam fidem	95
	Soceri meamque spondeo aeternum, pater.	

Scena quinta

Mauricius, Priscus

Prisc.	Quid esse dicam, Caesar? insidias iubent Cavere superum monita, tu vinclis iubes Illum resolvi, struere qui solus potest! Aut sperne fortis somnia aut prudens cave.	100
Maur.	Istud cavebo. Prisce, Germanum times: Non hic timendus; facere iam solus metum Debet Philippus.	
Prisc.	signa quae sontem arguunt?	
Maur.	Sontem indicarunt somnia. ereptam meo Capiti coronam capite qui posuit suo, Hic fronte gessit asperam, tristem, horridam Pictamque tabo litteram. obstupui, horrui; Procerum revolvi nomina, infamem notam Animo requires anxio: occurrit statim Nomen Philippi. nomine hanc solus refert.	105
Prisc.	Aut fallor, aut hic aliquid erroris latet: Novi Philippum.	110
Maur.	quid struat populus, vide; Quid speret aut quid metuat, explora et refer.	

Scena sexta

Mauricius, Philippus, Aribas, Milites

- Maur. Ades, Philippe, ... tibine praevisa est satis
Series patrandi sceleris? an tempus, dies, 115
Socii, ministri?
- Phil. quod mihi obiicitur scelus,
Invicte Caesar?
- Maur. nempe tu culpa vacas.
- Phil. Reus videri Caesari quisquis potest,
Vacare culpa non potest. quae me tamen
Faciāt nocentem noxa, nī doceas, nequit 120
Mens suspicando consequi.
- Maur. non tu inviam
Aperire ferro statuis ad solium viam?
Non sceptrā vitamque invides? palles! siles!
Mauricius ergo iam tibi nimium diu
Vitam videtur trahere, qui vitam hactenus 125
Non sibi, sed orbi impendit et patriae et tibi,
Ingrate? trepidat animus. infandum scelus
Metuit fateri lingua; sed frustra silet:
Loquitur silendo teque testatur reum.
- Phil. Saepe innocentis ora compressit stupor, 130
Nec sola fraudis conscia attonito riget
Terrore mens constricta. qui factis potest
Audere multum, plurimum verbis solet;
Et qui patrando crimini accingit manum,
Linguam negando comparat. sileo innocens, 135
Et mens labascit crimine imposito obruta,
Non cogitato. si loqui deceat tamen,
Mores loquuntur et, mihi vitae prius
Quidquid peractum est. me tibi affinem torus,
Virtus amicum, castra vincendi aemulum 140
Fecere, iura utrique dum Flavus daret;
Me deinde fecit subditum oblatus tibi
Regendus orbis. praestiti Domino fidem,
Tu primum amorem subdito. in Persas graves
Armata per te fulmen haec torsit manus; 145
Quascumque ferro legeram, his bello redux
Ultro revinxi laureis Domini caput:
Et me per atrox, impium, infandum scelus
Credis negatam quaerere ad solium viam.

- Nemo repente summus. ut solium suos, 150
 Hoc crede, Caesar, sic habet crimen gradus.
 Maur. Cito per omnes transilit scelerum gradus
 Regni libido.
 Phil. vindicem appello Deum,
 Qui sensa cordis intima et caecos videt
 Animi recessus!
 Maur. parce testari Deum: 155
 Quicumque pactam principi violat fidem,
 Aut esse nullos credit aut spernit Deos.
 Phil. Si teste nullo nostra tibi constat fides,
 Eloquere saltem, teste quo constat scelus.
 Maur. Me teste coeloque indice.
 Phil. o superi! an potest 160
 Scelestus esse sceleris ignarus sui?

Scena septima

Mauricius, Philippus, Priscus

- Prisc. Metuenda, Caesar, omnia. erumpunt palam
 Caeci tumultus; milite immixtus volat
 Ad arma civis impia, in Domini caput
 Fert signa, Phocam sequitur et Phoca duce ... 165
 Maur. Heu! quale nomen barbaro attonitas sono
 Implevit aures? loquere quem memores ducem?
 Prisc. Phocam vocavi.
 Maur. Prisce, iam satis est: patent
 Manifesta tandem somnia. o falso reus,
 Philippe, nobis credite. errori, precor, 170
 Ignosce.
 Phil. Caesar subditum veniam rogat!
 Rogare non est Caesarum, at veniam dare.
 Maur. Errare quoniam est Caesarum, errori decet
 Orare veniam Caesares. non te reum,
 Philippe, crimen fecit, at sanctum impio 175
 Affine nomen nomini. sed iam tibi
 Phocas rebellis abstulit sceleris notam
 Totumque mente et nomine accepit scelus.
 Phil. Phocas rebellis! vile, despectum caput!
 Milesque ab imo nuper emersus gradu, 180
 Amans tumultus, pectore imbellis tamen.

Permitte, Caesar, hunc tibi victum ocyus
Vinctumque tradam.

Maur. me decet, quoniam petor,
Petere rebelles. ibo.

Prisc. te, Caesar, nefas
Prodire coram plebe, quam stimulat furor
Regitque miles, ni tuum stipet latus
Cohors fidelis. nuda maiestas valet
Aliquando multum, at saepe praesidiis eget.

Maur. Egone peribo inultus! an natos sinam
Perire?

Phil. natis consule; hoc patrem decet.
Tuae saluti consulam, hoc decet et iuvat.

Maur. I, quaere, si quos Caesari addictos fides
Amorque retinent; mox, ubi adfuerint, mone.
Tu, Prisce, natos siste, quos tradam tibi;
Salvosque praestes, si velit salvos Deus.

Scena octava

Mauricius *solus*

Maur. Quis surgit imo pectore insolitus pavor?
Quid, anime, trepidas? criminum ultricem manum
Lentam increpasti saepe, nunc celerem arguis.
Ventura placuit poena; terret, dum venit.
Nempe haec nocenti poena debetur, timor;
Poenaeque pars est prima, poenarum metus.
Sed properet illa: huic offeram promptus caput,
Si steterit ante tuta natorum salus.

Scena nona

Mauricius, Theodorus, Iustinus, Priscus

- Maur. Adeste, nati. quantus immineat patri
Turbo procellae, strepitus armorum docet, 205
Vel me tacente. parcite incassum mali
Causas latentes quaerere. has tempus vetat
Dolorque verbis eloqui. extremis procul
Effugia terris quaerite, hic vester labor.
- Ius. Dilecte genitor.
- Maur. fugite.
- The. fugiamus, pater! 210
- Ius. Patriae fugaces ecquis excipiet locus?
- Maur. Locum requirit Priscus, ostendet Deus.
- The. Fugare didici doctus exemplo patris,
Sed fugere nusquam docuit exemplo pater.
- Maur. Doceat iubendo.
- The. ni fugam exemplo doces, 215
Parere iussis nequeo. dum Caesar pater
Mortem lacescit, subditum et natum est nefas
Latere inertem; subditus Domino manum,
Natus parenti debet offerre, offero;
Utrique vitam impendere, impendo. hoc licet, 220
Hoc iura clamant omnia, hanc vocem sequor.
- Maur. Theodore ...
- Prisc. princeps ...
- Maur. nemo iam paret mihi,
Iam Caesar esse destiti.

Scena decima

Mauricius, Iustinus, Priscus

- Maur. Quod restat unum, Prisce, Iustinum fuga
Hosti ingruenti subtrahe.
- Ius. ah! potius, pater, 225
Permitte, lateri fidus assistam comes.
- Maur. Non patitur aetas, nate.
- Ius. amor patitur, iubet.

Maur.	Patrem adiuuare quid potes?	
Ius.	possum mori.	
Maur.	En, me vetante, frater in mortem ruit. Si tu periclo pariter innectis caput,	230
	Si moreris, ecqua spes erit misero super?	
Ius.	Si moreris ipse, vita quid miserum iuuet?	
Maur.	Vives, ut, olim quam tibi dederit Deus, Seu te imperare seu pati Dominum velit, Patiare sortem. Maurici vives memor,	235
	Sed patris. illum sic ama, per me licet. Obliviosa mente tibi Caesar cadat Aut, si recurret Caesar in patre, et simul Utriusque flebis fata; quam flebis, cave Sortem mereri. plura, cum tempus feret,	240
	Priscus docebit. Prisce, Iustinum accipe. Si patrem amabas, alter huic esto pater. Nuper magistra voce fingendum dabam; Nunc trado fidei imbelles servandum caput.	
Prisc.	Servabo pignus creditum, hac potior mihi Non alia proles fuerit.	245
Maur.	hos fletus preme, Iustine. Priscum respice, hunc patris loco Deinceps habebis.	

Scena undecima

Mauricius, Iustinus, Priscus, Zonaras

Zon.	gliscit armorum furor, Crescit periculum. te sibi proceres ducem, Caesar, reposcunt.	
Maur.	Prisce, nunc tempus vocat: Effer citatum calle secreto gradum. Iustine, sequere.	250
Ius.	genitor, extremum rogo, Me patere tecum adesse: pugnabis manu, Pugnabo lacrymis.	
Maur.	me pete amplexu et fuge.	

Actus secundus

Scena prima

Phocas, Germanus, Milites

- Ger. Sedes relictas ingredi ne sit pudor. 255
Ingredere, Phoca. prodidit sceptrum et domum
Fugiendo Caesar.
- Phoc. ne quis insidiis locus,
Aditus viarum, tecta qui circum patent,
Triplici corona sepiat miles frequens.
- Ger. Haec tecta cernis. illa nos Dominos vident; 260
Sed me prius videre captivum - o pudor! -,
Postquam nocentem fecit ignota manu
Submissa furtim charta, quae regnum mihi
Deferret ultro.
- Phoc. cernis auctorem et manum.
- Ger. Haec illa nempe domina regnorum manus, 265
Quae capere sceptrum vel dare arbitrio potest.
- Phoc. Haec puniendo Caesari electa est manus,
At non creare Caesarem arbitrio potest.
Populi favore stabit imperium aut cadet;
Tu proinde populi aggredere pollicitis fidem. 270
Punire lentum, dona largiri impigrum,
Avidum laboris, publici cupidum otii
Promitte Dominum.
- Ger. credula haud magnus labor
Allicere plebis studia. meliorem sibi
Promittit ultro, corde cum veterem abiicit 275
Infensa Dominum. magna laus, regnum recens;
Solum occupetur, Caesarem populis novum
Ostende, sydus populi adorabunt novum.
- Phoc. At fulget etiam luce Mauricius sua. 280
Repente quamvis nubila obruerint caput
Victum procella, purpurae nondum exiit
Fulgur verendum. fulmina etiam num tenet,
Dum sceptrum retinet dextra.

Scena secunda

Phocas, Germanus, Alcimus

- Alc. Mauricio fugae
Spes nulla superest: mole vincloꝝ brevi
Pressum videbis.
- Ger. at sibi nudo viam 285
Reperisse ferro, ut moenibus fugeret procul,
Rumor ferebat.
- Alc. profugus extulerat pedem,
Fugisse pariter urbe Theodorum ratus;
Sed ubi relictum et moenibus clausum audiit,
Gressum retorquet perque confertas ruens 290
Hinc inde turmas 'aut necem aut natum date'
Exclamat. alia parte sollicitus volat
Stricto requirens ense Theodorus patrem.
Sic, dum parenti natus et nato parens 295
Consulere tentat, providet neuter sibi.
Uterque spisso militum arctatus globo,
Multa cruentus caede, nequicquam infremens,
Repente manibus undique iniectas manus
Et vincla sentit addita.
- Ger. ah! potius vaga 300
Utrumque sineres, Alcime, elabi fuga.
Vinctum catenis, cive vel septum suo
Retinere in urbe Caesarem, an tutum est satis?
- Alc. Late vagari liberum et populis caput
Praebere salvum Caesarem, an tutum est magis?
- Ger. Facile recurrit prima pectoribus fides, 305
Praesente Domino. vincla quae dederat furor,
Amor refringit; sceptrum quae rapuit, refert.
- Alc. Citius resumit sceptrum, quae nullis manus
Premitur catenis, quae petit supplex opem
Armatque reges, causa quos regum movet, 310
Suadetque regem et regium ulcisci decus.
- Ger. Urgente fato, cum domus regum excidit,
Auxilia raro regibus reges ferunt.
Externa princeps regna qui supplex adit,
Terret precando; quasque fortunae vices 315
Expertus, illas creditur profugus, miser
Inferre amicis. sedibus pulsum suis
Fovere regem rara laus, ingens metus.

- Alc. Laus rara; tamen hanc ipse Mauricius tulit
 Pulsumque regnis Chosroen nuper suis 320
 Excepit ultro illaque restituit pius,
 Qua saepe victor ante perculerat manu.
 Hanc ferre laudem Persa meritorum memor
 Poterit voletque, ut gratiam referat parem.
- Ger. Apud potentes saepe meritorum perit 325
 Aut pigra cessat gratia.
- Phoc. hinc, fateor, premit
 Periculum et illinc, sive Mauricium arceat
 Carcer revinctum, sive delapsus fuga
 Liber vagetur; sola consiliis viam
 Modumque facient odia populorum aut favor. 330
 Hoc quoque remordet, prole de gemina puer
 Quod fugit; ambos cum patre aut decuit capi
 Aut fugere natos. ille captivis opem
 Parare flendo poterit. imbellis, pius
 Tenerque fletus saepe plus armis valet. 335
- Alc. Ubicumque lateat, haud diu poterit puer
 Latere; clausus omnis effugio locus,
 Omnesque latebras miles explorat sagax.

Scena tertia

Phocas, Germanus, Alcimus, Achillas, Mauricius, <Milites>

- Ger. Quis hic tumultus?
- Ach. ecce, captivus gradum
 Mauricius infert.
- Ger. ferre conspectum vetant 340
 Odium pudorque.

Scena quarta

Phocas, Alcimus, Mauricius, <Milites>

- Maur. quis locus? quem me capit?
 Hic sceptrā gessi! hic vincla Mauricius gerit!
- Phoc. Cedamus istinc, Alcime.
- Alc. an vinctum times?
- Phoc. Me vultus iste terret.
- Maur. o vindex Deus,
 Haec cernis!
- Alc. *ad Phocam*
 illum respice, alloquio pete. 345
- Maur. Haec cerne; non ut turpe praedonis caput,
 Coelo pudendum, iratus aspicias, precor.
 Me cerne, iuste iniqua patientem vide.
- Phoc. Quod dura pateris vincla, quod solio excidis,
 Miserande princeps, hoc mihi parce, obsecro, 350
 Scelus imputare.
- Maur. quod tuum est, tibi; quod meum est,
 Mihi imputabo.
- Phoc. tristia in Domini caput
 Movere bella et rumpere adstrictam fidem
 Me castra, populus, vel reluctantem, iubent.
- Maur. Obsequere castris; quod iubet populus, nefas 355
 Absolve. dignum utrique patrandi eligunt
 Sceleris ministrum.
- Phoc. utrique me norunt male,
 Nec ipse nosti. nosse me si vis, potes;
 Et ipse possum ... quid retro vultus refers?
 Quid nostra refugis ora?
- Maur. plectentem Deum 360
 Respicio, non aspicio ferientem manum.
- Phoc. Manum coactam, nunc quoque addictam tibi
 Et ista, quae fers, vincla reverentem vide.
- Maur. Quae sceptrā fregit, vincla reveretur manus.
- Phoc. Acies fremebat, te sibi ad poenas furens 365
 Populus petebat. profuit vinctum capi:
 Intenta capiti tela sic melius fugis,
 Sic ira populi fracta suppliciis modum
 Odiisque ponit, sic tua in tuto est salus.
- Maur. Dum prodit, etiam perfidus grates sibi, 370
 Credo, reposcit; stat mea in tuto salus,
 Dum trador hosti.

- Phoc. in hoste praesidium potes
 Reperire: possum Caesarem et, si vult, volo
 Salvum tueri, possum et incolumes tibi
 Praestare natos, si modo tradas mihi. 375
- Maur. Tibi nempe natos tradat imprudens pater!
 Tibi, parricida! tu mihi natos velis
 Praestare tutos! credere hoc patri licet?
 Omitte fraudem. posse te sobolem mihi
 Servare credam, cum sciam per te erui 380
 Non posse; periit illa, si per te potest
 Perire. sed ne possit, est cautum mihi.
- Phoc. Melius caveri decuit; haud nato satis
 Utrique cautum est. ecce, Theodorus subit.

Scena quinta

Phocas, Alcimus, Mauricius, Theodorus, <Milites>

- The. Ubi perduellis, praedo sceptrorum, socer? 385
- Maur. Ah! nate!
- The. genitor!
- Maur. patris infelix comes!
- The. Miser esse merui; perfidum, immitem voca:
 Ego te scelestus perdidici.
- Maur. ignarus patrem
 Tu perdidisti; per patrem ignarus peris,
 Theodore.
- The. nam quis corde tam dirum nefas 390
 Fovisse socerum crederet!
- Maur. patri fides
 Habenda fuerat, nate: fugiendum fuit,
 Iubente patre; quae tibi Phocas parat,
 Non tibi timerem probra.
- Phoc. ni faceres probra,
 Non tibi forent timenda.
- The. sceleratum caput! 395
 Ignave miles! tune Germani audeas
 Favere coeptis? Caesarem solio eiicis,
 Ut capta Dominis sceptrum praedoni offeras.
 Et hoc videbo!
- Phoc. proiice indignos metus,
 Non hoc videbis.

Maur.	numquid indignum magis Videbit?	400
Phoc.	unum hoc spondeo, nunquam alteri Delata per me sceptrum, quae Caesar tulit, Arguerit orbis.	
Maur.	desine ambiguis dolos Celare verbis. corde quid vafro tegas, Sat video.	
Phoc.	me lux ista manifestum dabit Urbique et orbi.	405
The.	scelera iam nimium tua Patuere luci.	
Phoc.	ne tuos laedant nimis Et patris oculos, cum patre obscuris caput Reconde tenebris. carcere inclusos preme Ambos, Achilla.	
Maur.	quo gradum cumque inferam, Tua me sequentur scelera. quae manibus gero, Tua illa, tua sunt crimina.	410
The.	o superi! sacra Si quae supersunt iura! mancipium imperat, Paret satellites transfuga! est carcer domus.	

Scena sexta

Phocas, Alcimus

Alc.	Quo verba spectant ista? te sceptrum alteri Negas daturum. an, Caesari ut referas, rapis?	415
Phoc.	Erepta referam sceptrum! degeneres fugit Mens nostra sensus. regna vel nunquam eripe Vel redde nunquam.	
Alc.	et illa Germano negas Cedenda?	
Phoc.	nam cur sceptrum Germanus ferat?	420
Alc.	Haec obtulisti. sperat; id populus velit.	
Phoc.	Cognosce Phocam, amice: Germano obtuli, Ut commodaret crimini alieno manum Nomenque, neu quis alter ambiret sibi. Me iam penes sunt illa.	
Alc.	cui servas?	
Phoc.	mihi.	425

Alc. Tibi? ... at ...

Phoc. mihi, inquam; mene pretiosum scelus
 Patrare credas, molem ut invidiae gravem
 Referam inde et alter praemium sceleris ferat?
 Si nulla merces criminis, crimen fuge;
 Si crimen audes facere, mercedem cape.

430

Alc. Sed qua videbit mente Germanus sibi
 Periisse vota.

Phoc. doleat.

Alc. huic populus favet.

Phoc. Mihi castra.

Alc. quae te castra voluerunt ducem
 Trepidum tumultus, orbis an Dominum volent?
 Credis Philippos, Maximos, Paulos, Titos
 Aliosque fama aut genere Caesaribus pares
 Aliena velle iura et imperium sequi?

435

Phoc. Aperta loquere. quod mihi obscurum est genus
 Nec vetera possum decora et insignes patrum
 Iactare titulos, credis ad solium mihi
 Aditum negari? falleris; solio viam
 Novitas recludet ipsa. patricio duces
 Altoque creti sanguine hunc Dominum timent,
 Accepta patribus sceptrum qui referat suis;
 Nimium hic verendus. miles obscurus placet,
 Quem non avitus sanguis, at studia et favor
 Dominum crearint; hic facit nullos metus.
 Reges putabunt esse, qui regnum mihi
 Dederint habere. vade, dum pretio et minis
 Tentabo latebra eruere Iustinum sua:
 Ingredere castra, aggredere promissis duces;
 Velintne certam facere iurando fidem,
 Inquire, nostrum quolibet pacto caput
 Ipse obligato.

440

445

450

Alc. sed cave, ut possit caput
 Solvi obligatum. sceptrum si dederint duces,
 Promissa repetent.

455

Phoc. sceptrum me absolvent satis.

Actus tertius

Scena prima

Philippus, Germanus

- Ger. Frustra, Philippe, corda Germani obstinas
Mollire verbis. Caesarem optavi fugam
Reperire ferro; at ipse quandoquidem induit
In vincla palmas, vincla, quae meruit, ferat. 460
Ferendo discat sceleris expertes manus
Non premere iniquo pondere. has tulimus prius,
Quas fert catenas - quoque meminisse horreo;
Illo iubente tulimus.
- Phil. ast illas quoque,
Iubente eodem, manibus eripuit gener. 465
- Ger. Dic annuente, dic prope invito patre.
- Phil. Sed tum annuente, vincla cum vixdum sibi
Iniecta palmae senserant.
- Ger. quamvis cito
Adempta, quamvis illa vix tangat manus,
Non eluendas imprimunt palmis notas. 470
- Phil. Generosa facta quamlibet turpes valent
Delere maculas. Caesarem hac ipsa manu
Exsolve vinclis, vincla quae sensit prius.
Vinclis ab ipsis maius accipient decus
Pietas fidesque.
- Ger. nomina haec absint procul, 475
Pietas fidesque; sola iam nobis placet
Vindicta, virtus.
- Phil. tune virtutum loco
Vitium reponas?
- Ger. fortibus semper viris
Quodcumque placuit, esse virtutem reor.
- Phil. Sua quoque magnos magna dedecorant viros 480
Falluntque vitia.
- Ger. nemo vindictam arguat,
Si iusta poenas exigit meritis pares.
- Phil. At esse iusta subditi in Dominum nequit
Vindicta; si quid principes poenae inferunt,
Aequa ferendum mente. venientem licet 485
Plagam avocare, reddere acceptam haud licet.
Quod si aequiori pondere offensam dolor

Poenamque libret, quam imparem poenam exigas,
Animus videbit.

Ger.	imparem levitas facit.	
	Me vincla Caesar iusserat durus pati,	490
	Illum catenas ferre non iubeo; sino.	
Phil.	Qui vincla Dominum ferre non prohibet, iubet;	
	Fidemque prodit, quisquis haud illam probat,	
	Cum dubia poscunt tempora.	
Ger.	invitus fidem	
	Violare cogor. ille perfidiam iubet,	495
	Quicumque fido pectori haud fidit satis.	
Phil.	Meliora forte, qui venit, corde inseret	
	Consilia et aegram leniet mentem gener.	

Scena secunda

Germanus, Theodorus, <Miles>

The.	Quis me sub auras carcere exactum vocat? Quo me satellites?	
Ger.	respice; en, adsum socer.	500
The.	Me redde tenebris, miles. aetheream piget Videre lucem, quam simul videat socer.	
Ger.	Theodore, gressum siste.	
The.	tu sequere et vide, Qualis recessus proditum teneat patrem Qualisque natum. agnosce tenebrosam specum, Qua te merentem immerserat prudens pater, Qua te immerentem eduxit imprudens gener. Haec vincla cerne: agnoscis?	505
Ger.	agnosco, et pudet Tulisse.	
The.	nec te Caesari et genero pudet Eadem dedisse. perge: iam versum iacet Solum parentis, fraude convulsum tua; Absolve crimen: horrida inclusi specu Caremus aura, at vivimus; vitamque eripe, Haec una restat.	510
Ger.	paululum amoto gradu Subsiste, miles ... tu mihi placidam, precor, Adverte mentem.	515
The.	quos paras iterum dolos?	

- Ger. Nunquam parandis pectus hoc dedimus dolis.
 Aperta gerimus odia vel apertam fidem;
 Nec me impotentem sacra regnandi sitis
 In scelera traxit. sceptrum quin etiam mihi 520
 Oblata repuli pertinax; quod si tamen,
 Iubente populo, sede Mauricius sua
 Excideret unquam, fateor, ut possem dare,
 Illam expetivi: hac cecidit expulsus pater,
 Germanus offert, occupa.
- The. in solio patris 525
 Sedeam superbus nempe, dum genitor iacet
 Mersus tenebris; rapta per dirum scelus
 Maiore sceptrum scelere contrectem impius!
 Germanus offert; ante sint tua, quam offeras.
- Ger. Mea illa, mea sunt, quae dare, ut libuit, licet. 530
 The. Quo iure?
 Ger. quod deserta, quod populi favor
 Tradit gerenda.
- The. tradit haec populi furor,
 Traditne Phocas?
- Ger. ut mihi tradat, rapit.
- The. Sic te scelestus fraudibus fraudem implicans
 Ludit volentem; sceptrum sic spondet tibi, 535
 Dum sibi, gerenda nomine alieno, rapit.
- Ger. Me ludit ... ah! si crederem in Phocam scelus
 Cecidisse tantum ...
- The. crede mihi, crede et patri
 Et crede Phocae.
- Ger. tendit huc aliquis gradum,
 Referto mecum.

Scena tertia

Priscus, Heraclius, <Miles>

- Prisc. testibus vacat hic locus. 540
 Ingredere, nate, ... i, miles, et Phocam edoce
 Adesse Priscum, laeta qui secum ferat
 Et verba facere pauca secreto velit.
 O nate nec iam nate, qui nunc sis, vide.
 Nunc Heraclium pone, Iustinum ut geras. 545
 Posuisse nomen pristinum et nomen novum

Oculo irretorto vulnus excipiam lubens.
 Si cadere pulchrum est, non facit pulchram manus,
 Sed causa mortem.

- Prisc. sanguinem dignum patre
 Agnosco, dignum Caesare; et, si fas loqui, 590
 Ipsi invidendum Caesari. magnum est decus
 Nascendo fieri Caesarem, at non est minus
 Vitam tueri Caesarum. id casus facit,
 Hoc sola virtus praestat ... amplexum pete,
 Dum nemo testis, dum moram Phocas trahit. 595
 O nate ... sed iam lingua dediscat pium
 Blandumque nomen.
- Her. o pater!
- Prisc. patrem nefas
 Ultra vocare.
- Her. iam mihi non sis pater!
- Prisc. Nomen paternum absistit; at totus manet
 Animus paternus.
- Her. nomine ablato patris, 600
 Quem te vocare deceat aut liceat mihi?
- Prisc. Coram Tyranno quodlibet probrumingere,
 Dic proditorem, barbarum ...
- Her. o superi! an cadant
 Ista in parentem nomina? in Phocam cadent.
- Prisc. Me lumine irato aspice ...
- Her. ah! potius tuos, 605
 Oculo reflexo, fugere conspectus iube.
 Si te requirent lumina, haud poterunt satis
 Celare sensus pectore indociles premi.
 Me teque fallent perfida et Phocae patrem
 Natumque prodent.
- Prisc. ergo conspectus fuge 610
 Cautus paternos ... fallor? an Phocas venit?
 Abscede ... miles, traditum hunc puerum tene.

Scena quarta

Priscus, Phocas

- Prisc. Non te doloso fallere incautum licet
 Sermone, Phoca; si tamen liceat, iuvet.
 Nec me negabo Caesaris sobolem fuga 615

Voluisse, sinerent fata, praereptam tibi.
 Hoc velle adegit, quam dedi Domino, fides;
 Hoc facere vetuit, quae tibi adstrinxit fidem
 Fortuna. quod si fugere victoris manum
 Scelus est, luam ipse, at parce Iustino pius. 620
 Permite, longum vivat in luctus suos;
 Nullos timores faciet imbellis puer.
 Tantum querelis corda ne moveat suis,
 Illum profunda lucis aspectu procul
 Specu reconde. hic irritos fundat miser 625
 Perdatque gemitus, nemini liceat sonos
 Audire tristes, marcidas fletu genas
 Videre liceat nemini.

Phoc. et puero et tibi
 Metuere parce: reditus absolvit fugam.
 Utrique dabitur venia. quam dederas fidem 630
 Domino priori, Prisce, nunc serves novo.
 Hanc si probabunt facta, me pariter tibi
 Probabo factis. prodeat coram puer.

Scena quinta

Priscus, Phocas, Heraclius, <Milites>

Prisc. Iustine, prodi.
 Phoc. corda quis pulsat pavor?
 Quis terror oculos?
 Her. iamne libertas mea 635
 Addicta pretio est? praemium an dignum satis
 Solvet Tyrannus?
 Phoc. nunc vide, qui te locus,
 Iustine, teneat.
 Her. video, quem teneas locum;
 Nempe occupatum fraude, pollutum tuis
 Sceleribus, olim Caesarum aspectu sacrum. 640
 Phoc. Nomen superbum Caesares tumido excidant
 Et corde et ore. disce Mauricium patrem.
 Unum hoc superstes nomen.
 Her. hoc unum mihi
 Satis est superque, ut spiritus magnos geram
 Pulchroque fastu infame despiciam caput. 645

- Phoc. Disces vereri mox adorandum caput
Victus; revinctus interim doceat pater
Animos feroces ponere.
- Her. effigies sacrae,
Simulacra patrum vetera, quae passim vides
Redimita lauro, voce quae careant licet, 650
Ipsa videntur fronte perfidiam et genus
Tibi exprobrare; spiritus doceant feros
Comprimere, Phoca, et ora, si superest pudor,
Doceant pudere.
- Phoc. tu mihi vitae exhibes
Simulacra cassa. tibi dabo vivum patrem. 655
Miles, revinctum huc siste Mauricium ocyus.
- Prisc. Ah! parce, Phoca, parce Mauricium dare
Nobis videndum nosque Mauricio dare
Pariter videndos. poterit aspectum pater
Perferre nati? poterit aspectus meos 660
Perferre Caesar proditus? potero illius
Perferre vultum proditor? quanta - heu! - tribus
Congressu in uno vulnera infligas, vide.
- Phoc. Plagas salubres inferam; ex animo tibi
Vanos timores eruam, tumidos patris 665
Natique frangam spiritus. discet puer
Accipere sensus, quos patris fatum dabit.
- Prisc. Absente patre, patris infaustas vices
Docebo, dicam carcere inclusum horrido,
Gravia ferentem, extrema metuentem mala. 670
Dicam ...
- Phoc. videbit: visus erudiet magis.
- Prisc. Iam flere didicit. ecquid ulterius petis?
- Phoc. Det lingua poenas.

Scena sexta

Priscus, Phocas, Heraclius, Mauricius, <Milites>

- Phoc. te fuga elapsus puer
Fecit superbum, Maurici. accede et vide ...
- Maur. Ah! Prisce! ... nate ... barbare! ... o superi! o fides! 675
- Phoc. Alloquere natum, gerere captivum doce.
- Maur. Scelerum magister, quam bene infami doces
Decipere Dominos fraude! me Phocas tamen

- Prodat nefandus transfuga, id patior, fero.
 Scelus scelestus fecit. at prodas quoque 680
 Tu, Prisce; tu ...
- Prisc. cui debeo, servo fidem.
- Phoc. Me sequere, Prisce; te mihi addictum volo.
- Maur. I, perge, sequere, digne perfidiae comes.
- Prisc. Me patere, Phoca, liberum moestis pedem
 Efferre tectis. tradidi puerum in manus; 685
 Nunc et dolore ne patrem nimio impleat,
 Illum recondam carcere. hoc unum licet,
 Tu parce plura.
- Phoc. sedulo includi iube.
 Dein tibi manere aut egredi ex aequo licet.

Scena septima

Priscus, Heraclius, Mauricius, <Milites>

- Prisc. Iustine, patrem desere et iussis caput 690
 Absconde tenebris.
- Maur. tam cito puerum abstrahas,
 Nefande lictor. tradidi, ut serves; refers,
 Ut dulce tetro carcere immergas caput.
- Prisc. Puerum, satellites, amove.
- Maur. at saltem prius
 Natum intueri liceat, amplexus petam. 695
- Prisc. Omitte inanes nectere alloquio moras.
 Hunc rape, satellites.
- Maur. abstine indignas manus.
- Prisc. Obsequere.
- Maur. siste. ... iussa si spernis mea,
 Reverere Phocae imperia; me natum alloqui,
 Ut me magistro gerere captivum sciat, 700
 Patitur iubetque. tune, quod misero annuit
 Patri Tyrannus, auferas misero patri,
 Peior Tyranno?
- Prisc. quod tibi Phocas dedit,
 Non hoc faventis munus, irati fuit.
- Maur. Dono Tyranni, sive concedat favor, 705
 Seu tribuat ira, perfrui iuvat, et volo.
 Patere, madentes osculo abstergam genas

Bibamque lacrymas. hoc negas, dure ... hoc amor
Dabit paternus. irruam.

Prisc. *ad militem*

excubias age

Paulum remotus, dum suo indulget miser 710
Genitor dolori.

Maur. nate, ... quid vultum invides?

Dilecte nate? nemo iam praesens adest,
Qui laedat oculos: miles abscessit, pedem
Retulit Tyrannus, solus est Priscus super,
Qui iusta meruit odia, quem iuvat et licet 715
Abnominari; at lumina avertit quoque
Pudore victus. respice: ultra quid times?
Iustine, patrem agnosce. quid refugis? siles.
O nate ...

Heraclium amplectitur.

Her. princeps ...

Maur. quis mihi obiicitur puer?

Superi! quis error? miles, ... huc Phocam advoca. 720

Prisc. Absiste, miles; nullus hic error. pater,
Agnosce natum.

Maur. vestis haec nati fuit:

Agnosco.

Prisc. nati pectus hic etiam gerit.

Maur. Anne Heraclius fraude Iustinum velit
Eripere patri? an ille dicatur meus? 725

Her. Ignosce fraudi. non tibi ereptum velit
Fraus ista natum. sed tibi attribuit novum,
Non qui doloso pectore et fratrum aemulo
In iura sceptri transeat, sed qui afferat 730
Moriendo fratri spiritum, imperium patri.
Natos parentes sanguine acquirunt suo,
Ego te parentem sanguine acquiram meo:
Hac lege princeps dici amem et merear tuus.

Maur. Ah! ne cupido tam sacra incessat, puer,
Ut, me parente dicto, ames dici meus! 735
Te nostra premerent fata, tu scelere obrutus
Nostro perires. sorte te voluit Deus
Meliore nasci, cum dedit Priscum patrem;
Laetare tali patre, te nato pater
Laetetur.

Prisc. ultro prole laetabor mea, 740
Si tu per illam prole potiaris tua.

Maur. Tua carebis, nec frui dabitur mea.
Sed cur Tyranno prodis immeritum caput?

Cur venit iste? latebra quae servat meum?
Quianam relictus?

Prisc. iam fugae accinctus puer 745

Periculosum purpurae exuerat decus,
Vestem Heraclii induerat. extemplo irruit
Multus satelles ense nudato minax
Circumque fusus tecta Iustinum petit.
'Iustinus', inquam, 'dabitur, hunc sistam modo 750
Et ipse Phocae munus optatum offeram.'
Iubeo Heraclium purpura indutum foras
Prodire; prodit linteo vultum obtegens
Luctumque simulans. sequitur ignarus doli
Suaque praeda, nec sua, exultat ferox 755
Phocae satelles.

Maur. digna generoso patre
Generosa proles, tene Iustini vices
Miseras subire?

Her. debeo, possum, volo.

Maur. Ah! vive.

Her. moriar.

Maur. ergone immeritum sinam
Pro me perire?

Prisc. patere, quod patitur pater. 760

Her. Quod natus ambit.

Maur. quod vetat pietas.

Her. sinit

Iubetque pietas. hoc sumus positi loco,
Pro te perire ut liceat aut per te mori.
Pro te peribo, fraude si frueris mea;
Per te peribo, si meos retegis dolos. 765
Si pereo pro te, quod mihi surget decus!
Si pereo per te, quis mihi surget dolor!
Utrum e duobus imperet pietas, vide.

Prisc. Quid, Caesar, ultra noxias trahimus moras? 770
Dum te Heraclii vita sollicitum tenet,

Forsan satelles suspicax animo dolos
Persentit, et me cura Iustini interim
Cruciat foditque. sed age, mutemus vices:
Natum dedisti, Caesar, ut servem, tuum;
Natum vicissim suscipe, ut serves, meum. 775
Et dum vocari audebo Iustini pater,
Patere Heraclius te sibi dicat patrem.

Maur. Accipio pactum. vade, tu natum mihi
Praesta et tuere, Prisce. tibi praesto tuum.
Hunc mecum eodem carcere inclusum volo. 780

Prisc. Hunc tibi propinquo carcere includi sat est
Satiusque. ne quis te, Heracli, videat, cave.

Her. Cavebo. tu me respice extremum, pater.

Prisc. Adesto, miles: claude contiguis patrem
Natumque latebris. neminem videat puer,
Puerumque nemo videat.

785

Maur. haec Priscus ferat
Mandata? sequere sortis immeritus comes.

Actus quartus
Scena prima

Philippus, Germanus

Phil. Audita, visa narro. sollicitus volat
Turmas per omnes Alcimus. reges supra
Supraque superos laudibus Phocam evehit
Ipsique poscit nomine imperium tuo.
‘Germanus’, inquit, ‘vota Bisanti et sua
Huc sponte vertit omnia, ut solio insidens
Det iura Phocas.’

Ger. sic meo fraudem impii
Praetextere ausint nomine!

Scena secunda

Philippus, Germanus, Theodorus, <Milites>

The.	an nondum satis,	795
	Germane, nostris lumina explesti malis?	
	Quid, te iubente, rursus e tenebris trahor,	
	Mergendus iterum?	
Ger.	perfidum ulcisci iuvat,	
	Faveto votis. multus excubias licet	
	Agat satellites, eximam vinclis manus.	800
The.	Si faveo votis, eximes vinclis manus.	
	Me sola nempe iam tibi carum facit	
	Aliena culpa; nec, nisi ut noceas, velis	
	Prodesse nobis. sed age, quem sequitur recens	
	Vindicta?	
Ger.	Phocam.	
The.	corde quas dudum premit,	805
	Patuere fraudes ergo.	
Ger.	patuerunt satis,	
	Ut vindicare, si modo id liceat, velim.	
The.	Iam vindicare licuit et, si vis, licet.	

- Phil. Germane, sic est: in tua posita est manu
Vindicta, ad omnes iamdiu nutus habes 810
Populum obsequentem; prodigos animae dabo
Fidosque amicos, sceptrum qui Phocae auferant
Repetantque poenas. ipse me totum offero.
- Ger. Rapere Tyranno sceptrum qui possint, labor 815
Reperire non est. rapta cui possim dare,
Non reperit animus: capere Theodorus negat.
- The. Non reperit animus, sceptrum cui possis dare!
Illa, illa Domino redde.
- Ger. mene hosti iubes
Referendo sceptrum reddere in nostrum caput
Vertenda tela?
- The. comprime indignos metus. 820
Soluta per te dextera et sceptris potens
Nunquam arma vindex in tuum vertet caput,
Iramque veterem gratia officii recens
Eradet animis.
- Ger. corde celari potest
Offensa, nunquam pectore eradi potest. 825
- The. Punire Phocam sit tuus deinceps labor,
Effusus omnem diluet culpam cruor.
- Ger. Referte gressum. perfidus castris redit
Phocae satelles; quidquid arcani tegit,
Animo eruendum est. vade, amicorum manus 830
Arma, Philippe.

Scena tertia

Germanus, Alcimus

- Ger. castra quo vultu ferunt
Pressum catenis Caesarem? an factum probant
Faventque coeptis, Alcime?
- Alc. et coeptis favent,
Germane, et armis, quidquid effectum est, probant. 835
Per te superbo Caesarum exemptus iugo
Miles triumphat: 'parta libertas', ait,
'Nec iam timetur, qui gravi culpam levem
Poena Tyrannus urgeat. dabitur quies
Labore fractis, hoste nec pulso recens
Per inhospitales orbis extremi plagas 840

- Erit petendus hostis; at patriae otio
Frui licebit. Caesar hoc spondet novus.'
- Ger. Quis ille Caesar?
- Alc. quem dabis.
- Ger. quid si manum
Adhibere sceptris ipse Germanus velit?
- Alc. Quodcumque libeat, velle Germano licet. 845
- Ger. An imperanti sponte parebunt duces?
- Alc. Discent vereri iussa. fors suberit timor,
Ne sceptrum referas Caesari. socerum gener
Poterit movere; et forsitan ...
- Ger. hic absit timor:
Si sceptrum capiet, sceptrum non ponet manus. 850
- Alc. Fors et timebant, ne tuos solus ferat
Populus amores, castra ne foveas minus
Et, quas priores ferre pro meritis decet,
Ferant secundas, plebe praeposita, duces.
- Ger. Bene est. timendo vana, me vera admones 855
Timere.
- Alc. nullos dicta portendunt metus.
- Ger. Omitte. nimium metuis, ut metuam nihil.

Scena quarta

Germanus, Alcimus, Phocas

- Ger. Dum castra, populus, fata consiliis favent
Amica, nostris te manum, Phoca, ultimam
Adiicere coeptis convenit. Dominum abdicat 860
Exosa plebes pristinum, accipiat novum.
- Alc. Quamvis secundet coepta popularis favor,
Tamen est timendum ...
- Ger. ne mihi obtrudas tuos
Ultra timores, Alcime, et Phocam sine
Aperire mentem.
- Phoc. incerta consilii labat 865
Ipsoque rerum territa eventu stupet
Mens dubia. vento impulsa cum fertur ratis
Nimium secundo, triste naufragium facit;
Tum quoque timendum, vela ne rapide ferant
Illuc, recursus unde difficilis foret. 870

- Inhibere cursum praestat et rebus moram
Iniicere laetis.
- Ger. semper in rebus novis
Dum laeta spirat aura, properato est opus;
Et sola peperit triste naufragium mora.
- Phoc. Capiti coronam inserere, nisi possit manus 875
Asserere vindex, aleae plenum est opus
Periculosae.
- Ger. capite Germanus luat,
Quidquid periculi est. ergo nunc propere moram
Omnem amputato. castra subeamus simul,
Sub signa coge militem, appella duces, 880
Alloquere; meque Caesarem et Dominum voca
Primusque adora.
- Phoc. si reclamabunt duces,
Si te negabunt Caesarem, invitis putas
Dominum ingerendum?
- Ger. cur mea invitatus ferat
Imperia miles?
- Phoc. cur tua excipiat volens 885
Imperia miles?
- Ger. quaeris?
- Phoc. et quaero, et lubet
Audire.
- Ger. dicam, Phoca; at hoc quaeram prius,
Quorsum ista nobis, quae tua inscripsit manus?
'Felix Germanus, si felix audeat esse;
Qui nunc urbis, erit, cum volet, orbis amor.' 890
Sponsore Phoca et indice, imperium penes
Fuerit volentem. si velim, obtineo; volo,
Promissa solve: trade dominatum ... siles! ...
Avertis ora; sentio infames dolos,
Agnosco Phocam, perfidum, ingratum, impium 895
Agnosco.
- Phoc. Phocam perfidum, ingratum, impium
Agnoscis. at nondum ille violavit sacra
Generis propinqui iura.
- Ger. perfidiam audeas
Cumulare probris; at ego ...
gladium stringit.
- Alc. quis stimulat furor?
- Phoc. Permitte, ferrum stringat.
- Alc. ah! potius premat 900
Uterque ferrum.

- Ger. parcit et ferrum premit
Timida inquinari sanguine ignavo manus;
Carnificis armis iste debetur cruor.
- Phoc. Cum iura dederis mortis ac vitae arbiter,
Carnificis armis iste fundatur cruor. 905
- Ger. Te iam superbo culmine evectum imperi
Supraque vulgus humile et agnatos greges
Inserere coelo aequale Caesaribus caput,
Insane, credis; credulum errorem abiice.
Nondum occupasti summa, vix medium tenes; 910
Quod si supremum iam pede insistas gradum,
Non te supremus subtrahat tutum gradus
Nostro furori. nomine evectus meo
Solum attigisti, dextera eversus mea
Tu mox ad ima corrues.

Scena quinta

Alcimus, Phocas, <Milites>

- Alc. quales minas 915
Iaculetur, audis?
- Phoc. audio imbelles minas
Et sperno.
- Alc. nullum sperne. Germanum time:
Prodesse quantum potuit impensus favor,
Obesse tantum poterit accensus furor.
- Phoc. Favore cavit, ne mihi possit furor 920
Deinceps nocere. sed age, quam dederint tibi
Spem castra, loquere.
- Alc. vota vicerunt tua,
Ultroque sanctam, vix bene admota prece,
Tibi obligarunt iureiurando fidem.
- Phoc. Et posse nobis facere Germanum putas 925
Iustos timores? nostra - quid refugit pudor
Coram fateri? -, nostra graviori metu
Pulsat foditque corda Iustinus puer.
- Alc. At nonne puerum carcer inclusum tenet?
- Phoc. Sed non tenebit carcer inclusum diu. 930
Puerum, satellites, carcere eductum admove.
Terrere cesset, vivere aut cesset puer.
- Alc. Te terret infans! quos tibi fingis metus?

- Phoc. Quos fecit infans ille, ut aspectus meos
Primum subivit; lumina ut fixit meis 935
Intentus oculis, gelidus erravit tremor
Totos per artus, horruī. infantis patrem
Coram vocavi, venit; aspexi semel
Iterumque, ut intuendo conferrent suos
Oculi timores. patre sed natum magis 940
Timuere, minus infante timuerunt virum.
Sed iam propinquat. respice et nostros metus,
Seu nunc silebit, verba seu faciat puer,
In fronte, in oculis lumine attento lege.

Scena sexta

Alcimus, Phocas, Heraclius

- Phoc. Ten' sapere tandem fata docuerunt patris, 945
Iustine?
- Her. Caesar grande documentum dedit,
Dat turpe Phocas.
- Phoc. turpe quid Phocas docet?
- Her. Quodcumque video.
- Phoc. genitor haec docuit loqui.
- Her. Virtutem amare, odisse sceleratum et scelus,
Utrumque didici.
- Phoc. discere hoc etiam decet 950
Linguae procacis sistere audacem impetum
Animosque rebus sumere adversis pares.
- Her. Imbelle pectus, sordido effictum luto
Suique semper impotens, quale obtigit
Vili Tyranno, extollat arbitrio aut premat 955
Flando aut reflando sortis incertae favor;
At corda, quae prognata meliori satu
Natura finxit, quale Iustinus gerit,
Immota perstant nescia infringi malis.
- Phoc. Gerasne pectus nescium infringi malis 960
Nulloque fato territum, experiar brevi.
Absiste ... cernis, quantus in verbis tumor,
In fronte fastus qualis insideat, vides;
Iam statue, inanes, Alcime, an faciat mihi
Infans timores.

Scena octava

Phocas, Heraclius

Phoc. pectus indomitum refer, 990
 Iustine, totas collige animoso sinu
 Et prome vires: ferre quid possis, iuvat
 Probare tandem; mortem an audebis pati.
 Her. Tu'n imperare audebis?
 Phoc. audebo.
 Her. impera.
 Cessas, quid haeres?
 Phoc. impero, morere.
 Her. at tremit 995
 Lingua imperando. sed bene imperio rudis
 Trepidat Tyrannus. fortius patior necem,
 Quam tu imperasti. sequere, morientem vide
 Et expavesce.
 Phoc. testis accedit pater,
 Illum operire.
 Her. potius - ah! - referat gradum 1000
 Oculosque.

Scena nona

Phocas, Heraclius, Mauricius

Phoc. adesto, Maurici: pulchram indolem,
 Parente dignam fata nil timidam ultima
 Subire ferro agnosce.
 Maur. quo puerum iubes,
 Puerum innocentem pertrahi?
 Phoc. ad mortem.
 Maur. o scelus!
 Te, te, Tyranne, per sacrum si quid polo 1005
 Terrisque credis ... quid ago! Mauricium audiat
 Phocas precantem! deerat hoc unum probris,
 Porrigere dextram supplicem. at vitam alteri
 Licet precari. si quis in precibus pudor,
 Qui ferre Dominum supplicem durus potest, 1010

- Pudeat Tyrannum! - per tibi si quid pium est,
Phoca, oro, parce.
- Phoc. pereat haud meritis semel
Perire.
- Her. spernit non bene admotas preces.
Melius precabor: te mihi attentum volo,
Tyranne; te per, quod tibi solum est sacrum, 1015
Scelus omne, te per quidquid infandum, impium,
Abominandum, infame, inhumanum uspiam est,
Oro, paratum absolve quam primum nefas
Praesens, remoto Caesare; hoc Phocam precor.
- Phoc. Cumulabo vota: Maurici, gressum amove; 1020
Iustine, perge.
- Maur. errore te, Phoca, decet
Tandem levare: scisne, quem properet furor
Mactare?
- Phoc. patrem te scio. scire hoc satis.
- Maur. Erras, Tyranne.
- Her. m', en, tuum eiuras, pater?
- Phoc. Loquere, quis error?
- Maur. Priscus est olli pater, 1025
Est Heraclius nomen.
- Phoc. an fallis, puer?
- Tu'n Heraclius?
- Her. nectere ambages amat
Morasque Caesar; amputa caput et moras.
- Phoc. Certum est, peribis, sive Mauricius moras
Nectit dolosas, sive Iustini vices 1030
Mentitus ambis.

Scena decima

Phocas, Heraclius, Mauricius, Iustinus, <Milites>

- Ius. *in interiore theatri parte.*
cedite, invisum genus.
Haec nota, vidit ista nascentem domus.
Me sinite.
- Maur. quae vox!
- Ius. reddite immites patrem,
Aut me parenti reddite.
- Phoc. accessum date.

Her. Procul hinc recede.
 Ius. patere.
 Her. quo pergis, miser? 1035
 Ius. Patrem requiro, video! complector ... pater!
 Maur. Ah!
 Phoc. tune natum, Maurici, agnoscis tuum?
 Haec est propago vera? num fraudes struit
 Iustinus alter?
 Ius. quis patrem alloquitur ferox?
 Tune ille Phocas?
 Phoc. tune Mauricii genus? 1040
 Ius. Frontem intueri.
 Her. agnosce purpureum decus.
 Ius. Omitte fraudem. purpurae assumptum decus
 Non repeto; redde nomen et capitis simul
 Pericla redde.

Scena undecima

Phocas, Heraclius, Mauricius, Iustinus, Achilles, <Milites>

Ach. subita Theodori fuga
 Vigiles fefellit.
 Phoc. ecquis adstrictum suis 1045
 Solvit catenis?
 Ach. ipse, qui fuerat datus
 Custos, satelles.
 Phoc. prodor. at poenas luet
 Pro fratre frater, alter alterius fugam
 Letho rependet. Maurici, natum exhibe,
 Secerne, vel ego utrumque ...
 Maur. ni mentem furor 1050
 Oculosque rapiat, nosse Iustinum satis
 Iam licuit.
 Phoc. illum ostende.
 Ius. quid cessas, pater!
 Her. Agnosce natum.
 Ius. respice, aspectu satis
 Natum probabis.
 Her. loquere.
 Maur. tu non es meus.
 Her. Quod crimen in me? quid vetat, ne sim tuus? 1055

Ius. Tuus ego.
 Maur. meus es; nec diu fueris meus.
 Phoc. Istum, satelles, ne fugam arripiat, rape
 Ferroque ...
 Her. me, me potius.
 Maur. ultorem time,
 Tyranne.
 Phoc. eamus.

Scena duodecima

Phocas, Heraclius, Mauricius, Iustinus, Alcimus, <Milites>

Alc. quid moras lentus trahis?
 En, Priscus amens queritur elapsum sibi 1060
 Totaque volitans urbe Iustinum petit
 Armatque cives.
 Phoc. Heracli, mihi iam dabis
 Pro patre poenas perfido.
 Alc. poenam exigis
 Poenam daturus forte. collectas agit
 Turmas Philippus, carcere exemptum socer 1065
 Ostentat alte civibus generum, et prece
 Uterque populus in tuum accendit caput
 Et, ni furentem providus flammam opprimis,
 Mox victor ignis turbine involvet simul
 Et castra et urbem.
 Phoc. poenitet veniae et morae. 1070
 Sed iam excitatas sanguine extingui facies.
 Haec tria, satelles, capita praestabis mihi
 Mactanda, si quas patiar adversas vices;
 Haec conde tenebris.
 Her. rebus afflictis datur
 Spes aliqua, Caesar.
 Maur. distulit poenam Deus. 1075
 Sed poena lente dum venit, gravior venit.

Phocas, Alcimus

Phoc.	Compressa tandem flamma, quam gemina face Accendit in me sive Germani furor Sperata repetens sceptrum seu Prisci fides Addicta veteri Domino et indignans novum.	1080
	Iusta peremptus morte Germanus iacet, Theodorus aegre spiritum extremum ciens In nostra rediit iura, coeptorum comes Philippus ausis excidit, Priscum tenet Carcere revinctum. nulla iam regnis mora, Solum occupandum est, Alcime.	1085
Alc.	haud equidem dedit Exempla fors maiora, quam celeri impetu Rerum potestas culmine ex alto ruat Aut res ab imo surgat ad summum gradu. Sed quod monebas ante Germanum, hoc memor Servato, Phoca. laeta cum vento tument Nimium secundo vela, ni retines sinus Inhibesque cursum, triste naufragium time; Ludum insolentem ludere in subitis amat Fortuna.	1090
Phoc.	vulgi ne mihi errores cane. Fortuna si qua est, dextra Fortunam facit; Ludo insolenti ne mihi fallat fidem, Vindex cavebit gladius et ludos dabit Hodie cruentos.	1095
Alc.	civico maduit satis Cruore gladius, nec tibi offertur cruor Fundendus ultra.	1100
Phoc.	non mihi offertur cruor? Vivit Philippus, Priscus, et peior malo Parente proles vivit.	
Alc.	ah! parcat manus. Hos tibi revinctos tradidi, his veniam precor; Poscitque miles, qui diu belli duces Illos secutus. quod petit, renuas, cave.	1105
Phoc.	Ergone inultos vivere et salvos sinam, Voluere qui me perditum et semper volunt?	
Alc.	Voluere. sed si parcis, haud ultra volent.	

- Phoc. Odisse ut unquam desinant, metuunt nimis,
Nimiumque timeo. 1110
- Alc. si tibi obiiciunt metus,
Si coelo eodem non frui tuto licet,
Mutare coelum, sede mutata, iube.
- Phoc. Hos nulla vivos spatia submoveant satis;
Vel si recessus incolant mundi ultimos 1115
Terrasque nostris pedibus obversas premant,
Semper timebo. pareo monitis tamen.
Siste Heraclium, lictor, et Priscum simul,
Simul et Philippum; hos trahere, si licet, in meas
Dum tento partes, instrui navim iube, 1120
Exosa quae mox capita, si flecti negant,
Unaque nostros avehat longe metus.

Scena secunda

Phocas

- Phoc. Imperia nondum detulit, veniam reis
Iam miles orat et iubet; danda est tamen.
Concedat aliquid, cuncta qui poscit sibi; 1125
Regnare tanti est. quid tamen solium iuвет,
Si semper animus trepidet ancipiti metu
Timeatque regnis? ... sed quid incertus feror?
Unum hoc timendum, sceptrum Mauricio sua
Ne forte redeant. ense Mauricius cadat, 1130
Cadantque nati, concident nostri metus.
Moriatur ergo prole cum tota pater,
Et hunc dolorem pectore infixum altius
Hostes superbi triste in exilium ferant.

Scena tertia

Phocas, Philippus, Priscus, Heraclius

- Phoc. Videsne demum, Prisce, quid prosit dolus? 1135
Vides, Philippe, quid dolo adiunctus furor?

- Prisc. Equidem fatebor, disparem nostra exitum
 Habuere vota. fraude Iustinum pia
 Servare volui, Mauricium impia
 Sobolemque tentas perdere; eventu caret 1140
 Decepta virtus, fruitur eventu scelus.
 Non invidebo. misera sit virtus licet,
 Plus illa nobis scelere felici placet.
- Phil. Phoca, triumphas. sed time alternas vices.
 Virtus resurgit saepe, et obruitur scelus. 1145
 Excidimus ausis, forsán alterius manus
 Perficiet ausa. Caesar ultores habet,
 Et habet Philippus.
- Her. parte votorum caret
 Summa Heraclius; tota non periit tamen
 Sperata merces: Caesari exhibui fidem, 1150
 Odium Tyranno.
- Phoc. vos mihi rabie efferos
 Offertis animos, pectus ego placidum offero.
 Ponamus iras, mutuam demus fidem.
- Phil. Capiti nefando nulla debetur fides
 Et nulla dabitur.
- Phoc. munerum largam manum 1155
 Spernitne Priscus?
- Prisc. Caesarem affari sine,
 Hoc Priscus orat, munus hoc unum petit.
- Phoc. Dabitur petenti. adesse Mauricium volo
 Ocyus, Achilla ... si velit, felix potest
 Esse Heraclius.
- Her. sit nisi Phocas miser, 1160
 Nequeo beatus esse.

Scena quarta

Phocas, Philippus, Priscus, Heraclius, Achilles

- Ach. castrorum duces
 Adsunt frequentes, copiam alloquii petunt.
- Phoc. Nefas morari. nostra iam vobis patent
 Consilia; nunc, quid vestra vos moneat salus,
 Consulite. monitis ipse Mauricius iuvet. 1165

Scena quinta

Philippus, Priscus, Heraclius, Mauricius

- Prisc. *ad pedes Mauricii cum Philippo concidens*
 Ignosce ...
- Phil. parce ...
- Maur. surgite, o frustra pii
 Fortesque amici. vos ego immeritos miser
 His onero vinclis.
- Prisc. dulce servavi male,
 Quod tradidisti, pignus; an veniam dabis?
- Maur. Ipse Heraclii capite Iustini caput 1170
 Salvum volebas, Prisce. quid velle amplius,
 Quid licuit ultra facere?
- Phil. Theodorus mea
 Socerique dextra carcere exemptus redit
 In vincla fixus vulnere; an parces mihi?
- Maur. Parco, Philippe. non ego eventu aestimo 1175
 Consilia; solus praestat eventum Deus.
 Addicta nobis hactenus patuit satis
 Fides nimisque. vestra quod suadet salus,
 Lenite Phocam et sinite Mauricium sua
 Subire fata.
- Prisc. si tuum superi vetant 1180
 Prohibere lapsum, patere, quod certe sinunt,
 Cadente Domino cadere.
- Her. iam, sineres mori,
 Fata Heraclius potuit et voluit tua
 Praeripere letho.
- Maur. fata victurum manent
 Meliora, qui te mente tam celsa dedit 1185
 Versare tantos spiritus; sortem indoli
 Parem reservat sortis humanae arbiter.
 Non hoc peribit funere indigno caput
 Dignum corona. fallor! an capiti imminens
 Cerno verendum regiae frontis decus? 1190
 Non fallor: en, ut luce radiorum micat.
 O vive, regna, Caesarum vindex, amor
 Orbis, Tyranni terror ... o faveat Deus!
- Prisc. Quis error oculis, Caesar, illudit tuis?
- Maur. O digne sceptro!
- Her. adesse Iustinum putas; 1195
 Adsum Heraclius.

Maur. cresce in imperium puer.

Phil. *auditur buccinae sonitus.*

Auditis, ecquid buccinae increpuit sonus?

Quid clangor iste?

Maur. agnosco feralem sonum:

Phocas Tyrannus imperat, vobis perit

Mauricius.

Scena sexta

Philippus, Priscus, Heraclius, Mauricius, Achilles

Ach. istinc cedite.

Phil. an rigidae caput

1200

Dandum est securi?

Ach. vos mori miles vetat,

Philippe, Prisce et Heracli; Caesar iubet

Procul exulare.

Her. Caesarem agnosce, impie.

Maur. Parete iussis.

Phil. ergo dicendum vale,

O care princeps.

Maur. cognite o sero nimis,

1205

Philippe.

Prisc. Caesar optime.

Maur. o Prisce, o fides

Invicta!

Her. Caesarum ultime.

Maur. o magnis puer

Servande fatis! Prisce, commendo hunc tibi.

Valete, amici, et vivite.

Scena septima

Mauricius

affertur sedes regia.

Maur. en, solium novo
 Fertur Tyranno. hic, lictor, hic solii locus. 1210
 Haec illa sedes ergo, qua elatum diu
 Suspexit orbis, unde deiectum videt.
 Haec illa sedes, qua novum aspiciam modo
 Dominum insidentem; hinc dura sublimis dabit
 Imperia Phocas, hinc truci aspectu ferox 1215
 Despiciet humile, vile Mauricii caput
 Turpique letho addicet. o vindex Deus,
 Qui dextra eadem praemium meritis refers
 Poenamque noxis: en, tibi, en, adsum nocens
 Poenas ad omnes promptus. age, telum elige; 1220
 Qua parte visum est, percutite. ultricem manum
 Supplex adoro ...

manet aliquantulum solio innixus.

moriar. at soboles patris
 Manet aliquantulum solio innixus;
 Vivat superstes. sit satis letho reum
 Mactare ... vos, o civium querulae, precor, 1225
 Umbrae meorum, sceleris ultrices mei
 Umbrae meorum, si qua vos pietas movet,
 Pio cruori parcite et vestram sitim
 Explete sontis sanguine.

Scena octava

Mauricius, Theodorus, Iustinus

Maur. heu, quonam advehit
 Natos satellites! ... nate ... me miserum! peris, 1230
 Theodore!

The. vivo, genitor; ah! nimium diu
Perire merui ... cadere nec fuerit grave,
Si non et ipse concidas.

Ius. actum est, pater:
Occidimus. ecce, iam tuis Phocas subit
Sceptris superbus ... ecce, iam solium occupat. 1235

Scena nona

Mauricius, Theodorus, Iustinus, Phocas, Milites

Phoc. Capesce, miles, iussa: Theodorum rape
Ferro necandum.

Maur. respice, an gemitus trahit
Moriens supremos?

The. das mihi, Phoca, necem ...
Dignum Tyranno munus ... alterum munus peto
Me dignum ... in ipso moriar amplexu patris ... 1240
Hoc da.

Phoc. do. miles, pectori ferrum insere.

Maur. Averte ferrum, miles; huc vero et meo
Sinu reconde.

The. nil opus ferro ... en, labris
Mors errat ... ore spiritum abeuntem lege.

Maur. Theodore!

Ius. frater!

Maur. vixit! o vindex Deus! 1245

Phoc. Miles, cadaver amove. ut ferro cadas,
Iustine, fratrem sequere.

Ius. nil ferrum moror.

Maur. Non sic abibis ... barbare, immitis, ferox,
Atrox Tyranne, in te quid infelix puer
Peccare potuit?

Phoc. poterit. ut pereat, sat est. 1250

Ius. Me patere abire. ne mihi invidias, pater,
Quod restat unum funeris solatium,
Tuum anteire funus.

Phoc. e gremio patris
Puerum, satellites, amove.

Ius. o genitor, vale.

Scena decima

Mauricius, Phocas

Maur.	Ergo peribit, ergo iam patri perit	1255
	Infausta soboles! iustus es semper Deus	
	Iusteque plectis. quaerere hoc liceat tamen,	
	Cur cum nocente perdis innocuum genus? ...	
	Agnosco. cives quilibet fuerant loco	
	Natorum habendi. millia hostili manu	1260
	Perire sivi multa, mihi natos sinis	
	Perire geminos; iustus es vindex Deus.	

Scena undecima

Mauricius, Phocas, Achillas

Ach.	Iustinus obiit.
Maur.	nam quid ulterius paras?
	Praeire natis debui; an prohibes sequi?
Phoc.	I, morere.

Scena duodecima

Mauricius, Phocas, Achillas, Alcimus,

Alc.	siste, Maurici. ultricem manum,	1265
	Phoca, parumper sustine. eiectos ratis	
	Priscum et Philippum excepit; arbitrio potes	
	Perimere vel servare Mauricium tuo.	
	Sed viduum amicis, prole, spe, solio, domo	
	Miles putat dedisse poenarum satis,	1270
	Satis et daturum, vincla si clausum premant.	
	Hoc censet ipse civis, et neuter sua	
	Hunc voce damnat.	

Phoc.	voce damnatur mea.	
	Illum perire patriae poscit salus.	
Maur.	Poscitque Phocas, ut frui solio queat;	1275
	Solio potire. non tibi iniustam necem,	
	Phoca, imputabo: tu Deo praestas manum;	
	Iniusta manus est, iustus at vindex Deus.	
	Hic me nocentem nunc manu affligit tua,	
	Sed te vicissim affliget alterius manu,	1280
	Dabisque poenas. spondet hoc nobis Deus,	
	Deus ipse, casus qui mihi postquam meos	
	Dedit videre, fata monstravit tua	
	Horrida, acerba fata. pallescis, tremis;	
	Parum est timere. non fugat poenam timor,	1285
	Sequitur fugacem. ne fuge: ut veniat, pete,	
	Plectatque vivum, ut parcat aeternum Deus.	
	Haec vota pro te extrema Mauricius facit.	

Scena ultima

Phocas

Phoc.	Quae vota fecit! fata quae cecinit mihi!	
	Qualemque fixum corde Mauricius metum	1290
	Moriens relinquit! pectus attonito salit	
	Trepidum tumultu. ignave, quid trepidas? sede,	
	Regna, quiesce ... at sceptrata labuntur manu,	
	Nutatque solium. monstra quae sese offerunt	
	Oculis videnda! heu, crimina occurrunt mihi,	1295
	Quaecumque feci. fallor! an trepido rubet	
	Cruore dextra! hinc inde Caesareae volant	
	Umbrae per auras, fulgura elisis micant	
	Vibrata nimbis ... parce, quid saevis Deus?	
	Quid ante plectis scelera, quam scelerum frui	1300
	Mercede liceat? patere ... non patitur moras ...	
	Fugiamus ... at quis ille districto minax	
	Occurrit ense? en, pectus adversum fero:	
	Age, fode ... refugit ... nempe differri placet	
	Vulnus cruentum, ut vulneris crucier metu	1305
	Et ante mortem mille perpetiar neces.	
	Reconde telum, quisquis es. telo acrius	
	Mens ipsa stimulat sceleris admissi memor.	

O dulce tunc, cum mente concipitur, scelus!
O triste tunc, cum dextra perfecit, scelus!

1310

Finis

Hinweise zur Textgestaltung

Zugrunde liegt die Ausgabe von 1745; der Druck von 1746 wurde zusätzlich eingesehen. Die orthographischen Eigenheiten des Originals wurden nach Möglichkeit beachtet. Orthographie und Interpunktion wurden jedoch überarbeitet und vereinheitlicht. So wurde stets *i* für im Original mehrheitlich verwendetes *j* gedruckt. Groß geschrieben wurde 20 *Dominus*; klein dagegen A6 *dux*, 15 *triumphos*, 48 *reges*, 83 *princeps*, 222 *princeps*, 269 *imperium*, 291 *turmas*, 484 *principes*, 675 *barbare*, 1031 *theatri*, 1118 *lictor*, 1144 *triumphas*, 1161 *duces*, 1196 *imperium*, 1205 *princeps*, 1209 *amici*, 1248 *barbare* sowie *superi* (160, 412, 603, 675 in Anreden; wie 1745, gegen 1746) und im Darstellerverzeichnis *successor*. Zusammen gedruckt wurde 1294 *sese* sowie enklitisches *-ne* ohne Worttrennung (114, 189, 396, 426, 452, 477, 533, 635, 701, 724, 757, 759, 929, 960, 1022, 1037, 1040, 1040, 1107, 1135, 1156); 35 *caelestis* (wie 1745) statt *coelestis* (wie 1746), 77 *quicumque* statt *quicunque*, 146 *quascumque* (wie 1745) statt *quascunque* (wie 1746), 156 *quicumque* statt *quicunque*, 802 *carum* statt *charum*, 1083 *coeptorum* statt *caeptorum*. Die Reihenfolge der Sprecher vor den Szenen wurde dem Auftritt nach einheitlich geordnet (statt 1,10 *MPI*; 2,2 *GPA*; 2,3 *MGPACAI*; 2,4 *MPA*; 2,5 *MTPA*; 3,4 *PhPr*; 3,5 *PhPrH*; 3,6 *PhMPPrH*; 3,7 *MPH*; 4,2 *TPG*; 4,4 *PGA*; 4,5 *PA*; 4,6 *PHA*; 4,9 *MPH*; 4,10 *MPIH*; 4,11 *MPIHA*; 4,12 *MPIHA*; 5,5 *MPhPrH*; 5,6 *MPhPrHA*; 5,12 *MPhAlAc*), *Milites* wurde jeweils ergänzt.

816 *animus* statt *animas*

Druckfehler 1745: A5 *Mauritium*

Druckfehler 1746: A1 *capivorum*, 316 *profogus*, 456 *promissus*, 749 *fusas*, 1084 *ausit*, 1208 *servanda*, 1218 *detra*

'Komma' gestrichen vor *et*, *atque*, *-que*, *neque*, *nec*, *aut*, *vel*, *-ve*, *an*, *quam* u.ä.: A8, 1, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 20, 24, 28, 29, 63, 73, 74, 84, 84, 86, 90, 96, 100, 113, 113, 123, 126, 126, 129, 138, 154, 157, 160, 164, 177, 178, 182, 191, 192, 207, 217, 234, 254, 255, 264, 266, 269, 289, 290, 291, 294, 298, 303, 311, 319, 321, 324, 325, 327, 329, 330, 332, 332, 334, 341, 353, 362, 368, 373, 406, 407, 418, 423, 428, 435, 436, 437, 438, 439, 442, 449, 475, 476, 480, 487, 498, 503, 504, 509, 518, 539, 542, 544, 546, 548, 559, 562, 567, 576, 578, 579, 582, 596, 601, 609, 609, 609, 625, 628, 642, 644, 644, 651, 658, 689, 690, 701, 707, 715, 728, 733, 748, 750, 753, 754, 761, 763, 773, 779, 781, 784, 789, 790, 792, 808, 811, 812, 821, 832, 852, 865, 871, 881, 881, 891, 901, 906, 907, 916, 928, 942, 949, 951, 953, 955, 960, 965, 976, 982, 984, 989, 991, 998, 1000, 1005, 1028, 1043, 1060, 1061, 1067, 1070, 1070, 1080, 1088, 1092, 1098, 1107, 1108, 1115, 1124, 1127, 1138, 1154, 1166, 1172, 1178, 1179, 1183, 1202, 1216, 1218, 1228, 1242, 1256, 1267, 1268, 1305

'Komma' gestrichen nach: A4 *vita*, *futura*, A7 *ingressus*, A10 *voces*, *supplicia*, 5 *sceptra*, 13 *manu*, 34 *scelere*, 57 *irato*, 66 *vidi*, 105 *coronam*, 185 *furor*, 237 *cadat*, 291 *date* (1746 'Doppelpunkt'), 309 *opem*, 316 *miser*, 318 *regem*, 464 *iubente*, 497 *inferet*, 514 *gradu*, 534 *scelestus*, 544 *iam*, 584 *vulnere*, 624 *profunda*, 624 *procul*, 680 *quoque*, 819 *sceptra*, 839 *pulso*, 944 *oculis*, 1002 *dignam*, 1003 *ferro*, 1004 *innocentem*, 1215 *ferox*, 1269 *domo*, 1309 *dulce*, 1310 *triste*

'Komma' ergänzt: A5 *et*, 25, 58, 80 *refringat*, 80 *en*, 87, 113, 114 *Philippe*, 138, 159, 179, 193 *mox*, 194 *siste*, 199, 226, 233 *ut*, 238 *aut*, 261, 271, 294, 339, 346, 347 *aspicias*, 373 *et*, 382, 384, 393, 404, 416 *an*, 452, 454, 460 *vincla*, 462, 479, 488 *exigas*, 495, 497 *forte*, 500, 503 *vide*, 505, 523 *dare*, 529, 530 *dare*, 535, 541 *nate*, 544 *sis*, 565, 567 *Deus*, 590 *et*, 590 *loqui*, 621, 638 *video*, 663, 681 *tu*, 692, 692, 707, 711, 720, 760, 762, 768, 782 *videat*, 796, 808 *et*, 815, 817, 829, 834 *armis*, 834 *est*, 837, 847, 853, 853, 869, 877, 888, 900, 927, 931, 931, 934, 962 *cernis*, 963, 964 *statue*, 975, 981, 983, 984, 988, 992, 1001 *indolem*, 1005 *te*, 1015, 1015, 1022, 1024 *m'*, 1024 *en*, 1046, 1047, 1055, 1057 *istum*, 1058 *me*, 1060, 1068 *et*, 1072, 1072, 1097, 1106 *renuas*, 1129, 1164, 1164, 1168, 1169, 1191, 1194, 1194, 1209 *en*, 1210 *hic*, 1211, 1213, 1219 *en*, 1219 *en*, 1221, 1225 *vos*, 1229, 1234, 1235, 1243, 1250, 1257, 1275, 1286 *veniat*, 1295, 1295, 1303, 1307, 1309, 1309, 1310, 1310

'Komma' statt 'Punkt': 130, 369, 687, 1083

'Komma' statt 'Strichpunkt': 22, 70, 77 *satis*, 267, 348, 361, 367, 401 (wie 1745), 460 *palmas*, 614 *sermone* (wie 1745), 665, 714, 757, 798, 810, 836, 880 *duces*, 890, 894, 914, 938, 1029 *peribis*, 1048, 1215

'Komma' statt 'Doppelpunkt': 158 (1746 'Strichpunkt'), 713, 826, 862, 883, 1081, 1084

'Punkt' gestrichen: 261 *captivum*, 405 *dabit*, 802 *facit*, 1050 *furor*

'Punkt' ergänzt: 538 ..., 857 *nihil*, 1008, 1196 *puer* (wie 1745)

- 'Punkt' statt 'Strichpunkt': 46, 75, 86, 90, 107, 143, 144, 162, 176, 190, 229, 379, 404, 416, 421 *obtulistii*, 424, 438, 501, 517, 674, 687, 692, 749, 763, 775, 778, 813 *poenas*, 820, 838, 847, 996, 1042, 1095 *cane*, 1109 *voluere*, 1124, 1138, 1142, 1165, 1171, 1178, 1191, 1210 *Tyranno*, 1222, 1241 *do*, 1257, 1271, 1284
- 'Punkt' statt 'Doppelpunkt': 11, 27, 43, 67, 204, 255, 292, 306, 358, 366, 398, 445, 472, 540 *locus*, 560, 672, 696, 721, 742, 765, 799, 801, 855, 857, 897, 931, 1013, 1047, 1075 *Deus*, 1144 *triumphas*, 1158, 1208, 1250, 1265 *Maurici*
- 'Punkt' statt 'Komma': 79 *tenent*, 206 (wie 1745), 293, 347, 382 *perire*, 709 *paternus*, 783 *cavebo*, 937, 1141, 1234, 1296
- 'Strichpunkt' gestrichen: 291 *turmas*, 463 *catenas*, 1057 *rape*, 1079 *sceptra*
- 'Strichpunkt' ergänzt: 463
- 'Strichpunkt' statt 'Punkt': 163, 518, 590, 721, 979, 1223
- 'Strichpunkt' statt 'Doppelpunkt': 66, 87, 112, 190, 243, 260, 307, 358, 421, 444, 585, 617, 647, 681 *Prisce*, 738, 753, 764, 868, 873, 892, 894, 902, 910, 956, 1020, 1043, 1140, 1174, 1202, 1264, 1275, 1277, 1284
- 'Strichpunkt' statt 'Komma': 194, 199, 239, 329, 500, 621, 638, 652, 692, 774, 938, 963, 1104, 1114, 1119, 1169, 1220, 1231, 1242
- 'Doppelpunkt' ergänzt: 809
- 'Doppelpunkt' statt 'Punkt': 25
- 'Doppelpunkt' statt 'Strichpunkt': 111 (wie 1745), 155, 629, 713, 773, 992, 1001, 1150, 1198 (wie 1745)
- 'Doppelpunkt' statt 'Komma': 109, 147, 253, 366, 373, 450, 732, 784 *miles*, 986, 1022, 1219, 1233, 1236, 1277
- 'Fragezeichen' ergänzt: 927
- 'Fragezeichen' statt 'Punkt': 231, 946, 1023
- 'Fragezeichen' statt 'Ausrufezeichen': 189, 190, 760, 1040 (wie 1745)
- 'Ausrufezeichen' ergänzt: 605, 1011
- 'Ausrufezeichen' statt 'Punkt': 675 *fides*, 735
- 'Ausrufezeichen' statt 'Strichpunkt': 1208
- 'Anführungszeichen' ergänzt: 750f., 792ff.
- 'Anführungszeichen' statt Kursivdruck: A10f., 291, 836ff., 889f.
- 'Gedankenstrich' ergänzt: 261, 662, 1000, 1011
- 'Gedankenstrich' statt 'Klammer': 463, 566f., 926f.
- 'Klammer' gestrichen: 590 *et*, 590 *loqui*, 1008 *supplicem*, 1011 *Tyrannum*